

Vergaderjaar 2024–2025

24 587

Justitiële Inrichtingen

Nr. 1047

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 april 2025

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de actuele stand van zaken van de capaciteit in de justitiële jeugdinrichtingen (JJI's). Daarbij ga ik in op de motie van de Kamerleden Krul en Boswijk (CDA) met betrekking tot structurele oplossingen voor het capaciteitstekort (Kamerstuk 24 587, nr. 987). Daarnaast ga ik in op de wijze waarop ik uitvoering geef aan de motie van het Kamerlid Lahlah (GroenLinks/PvdA) c.s. over uitbreiding van de beschikbare uren van de Life Changing Group. Tot slot reageer ik in deze brief inhoudelijk op de bevindingenbrief van de Inspectie Justitie en Veiligheid, de Nederlandse Arbeidsinspectie en de Inspectie van het Onderwijs over JJI de Haven en voortgezet speciaal onderwijs Veenhuizen, die ik uw Kamer op 19 december 2024 toestuurde.

1. Actuele capacitaire situatie JJI's¹

Zoals eerder met uw Kamer gedeeld kampen de JJI's al langere tijd met hoge capaciteitsdruk als gevolg van een gebrek aan personele en gebouwelijke capaciteit en toenemende instroom.² Jongvolwassenen die niet in een JJI kunnen worden geplaatst worden als gevolg daarvan in het gevangeniswezen (voor volwassenen) geplaatst, terwijl ook daar grote capaciteitstekorten zijn. In de eerste twee maanden van dit jaar waren dat er gemiddeld 41. Daarvan bevonden zich gemiddeld 40 jongvolwassenen in de speciaal voor deze doelgroep vrijgemaakte afdelingen in Justitieel Complex Zeist (JC Zeist) en Penitentiaire Inrichting Almelo (PI Almelo) en gemiddeld 1 elders in het gevangeniswezen.

¹ In dit verband wijs ik ook op de Kamervragen (met kenmerk 2025Z01470) van het Kamerlid Bruyning (NSC) en de beantwoording daarvan. Zie Aangangsels Handelingen 2024/2025, nr. 1539.

² Kamerstukken II 2024/25, 24 587, nr. 994.

2. Structurele oplossingen voor het capaciteitstekort

De Kamerleden Krul en Boswijk (CDA) verzochten de regering in een motie om in het belang van deze jongvolwassenen het regime in het gevangeniswezen zo veel mogelijk te laten lijken op dat van de JJI's. In het tweeminutendebat op 23 oktober 2024 bevestigde het Kamerlid Krul dat ik deze motie zo mag interpreteren dat daarmee het huidige regime op de afdelingen voor jongvolwassenen in Zeist en Almelo wordt onderschreven.³ Daarnaast verzoekt de motie de regering om met de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de JJI's in gesprek te gaan om te komen tot structurele oplossingen voor de tekorten in de JJI's, en de Kamer hierover te informeren.

Ik ben en blijf in gesprek met de DJI, en ook met andere ketenpartners om te komen tot structurele oplossingen voor het capaciteitstekort. Ten aanzien van jeugd zet ik in op de uitbreiding van de capaciteit van de JJI's. Zo is in het najaar van 2024 een afdeling met 10 plaatsen in Rijks JJI Den Hey-Acker⁴ opnieuw in gebruik genomen en zijn in januari van dit jaar in JJI De Haven twee leefgroepen met in totaal 18 plaatsen geopend. Ook staan dit jaar verdere uitbreidingen van JJI's De Haven (gefaseerd 26 plekken) en Teylingereind (8 plekken) gepland. Hiermee beschouw ik de motie van de Kamerleden Krul en Boswijk (CDA) als afgedaan.

Overigens wordt door de DJI, de onderwijsinstellingen en de betrokken medewerkers keihard gewerkt om niet alleen de uitbreiding van JJI-capaciteit te realiseren, maar daarbij ook het onderwijs en de dagprogramma's zo goed mogelijk vorm te geven. Garanties kan ik daarbij vooralsnog niet geven, want het voorgaande is mede afhankelijk van de succesvolle werving van personeel.⁵

Ondanks de capaciteitsuitbreiding in de JJI's die al heeft plaatsgevonden en de uitbreidingen die nog op de planning staan, is de verwachting dat dit niet toereikend zal zijn voor de toekomstige capaciteitsbehoefte. De DJI onderzoekt daarom de mogelijkheden om locaties die beschikbaar komen als gevolg van de af- en ombouw van gesloten jeugdhulp te kunnen hergebruiken als justitiële jeugdinrichting. Daarmee zou het op termijn ook mogelijk zijn om de jongvolwassenen die nu in het gevangeniswezen verblijven te verplaatsen naar een JJI. Ik kan hierover echter geen nadere tijdsindicatie of garanties geven, aangezien dit afhankelijk is van een veelheid aan factoren. Wel kan en zal ik de geactualiseerde raming van het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ) met uw Kamer delen zodra deze bekend is. Dat zal voor het zomerreces zijn.

3. Uitbreiding uren Life Changing Group

De jongeren die vanwege het capacitaire tekort in de JJI's in het gevangeniswezen verblijven ontvangen een educatief, creatief en sportief programma van de Life Changing Group (LCG).⁶ Het Kamerlid Lahlah (GroenLinks/PvdA) verzocht de regering in een motie om te onderzoeken of het mogelijk is om het aantal beschikbare uren van de LCG uit te breiden, bijvoorbeeld door ook in het weekend aanbod te realiseren.⁷ Op

³ Tweede Kamer, Plenair verslag, 17e vergadering, 23 oktober 2024.

⁴ Deze afdeling was eerder buiten gebruik gesteld vanwege personeelstekort.

⁵ Tijdens het commissiedebat Gevangeniswezen op 12 maart 2025 heb ik de toezegging gedaan om in deze brief de vragen van de Kamerleden Bruyning (NSC) en Lahlah (GroenLinks/PvdA) over de stand van zaken van de uitbreiding van de capaciteit in de JJI's, respectievelijk garanties dat daarbij ook het onderwijs en de dagprogramma's goed worden geregeld, te beantwoorden. Die toezegging doe ik hiermee gestand.

⁶ Kamerstukken II, 2024/25, 24 587, nr. 927.

⁷ Kamerstukken II 2024/25, 24 587, nr. 997.

mijn verzoek heeft de DJI dit onderzocht. De uitkomst hiervan is dat uitbreiding mogelijk is gebleken en sinds vorig jaar december ook daadwerkelijk is gerealiseerd, waardoor de inzet van de LCG in JC Zeist en PI Almelo is uitgebreid met activiteitenblokken van vier uur per dag in het weekend.⁸ Hiermee beschouw ik deze motie als afgedaan.

4. Beleidsreactie inspectiebrief JJI De Haven en voortgezet speciaal onderwijs Veenhuizen

Op 21 oktober 2024 brachten de Inspectie Justitie en Veiligheid, de Nederlandse Arbeidsinspectie en de Inspectie van het Onderwijs (verder: de inspecties) een bezoek aan JJI De Haven en de bijbehorende school voor voortgezet speciaal onderwijs. Op basis van dit bezoek hebben de inspecties een bevindingenbrief uitgebracht, die ik uw Kamer op 19 december 2024 toestuurde.⁹ Met deze brief en de bijlage hierbij reageer ik, mede namens de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, op de conclusies en aanbevelingen van de inspecties.

Ik heb veel waardering voor de medewerkers van de JJI en de school. Zij hebben vorig jaar onder grote tijdsdruk alles op alles gezet om de opening van De Haven en de school mogelijk te maken. Dankzij hun inspanningen zijn er meer plekken in de JJI's gecreëerd. Hierdoor konden jongeren die anders wegens het capaciteitstekort in het gevangeniswezen terecht zouden zijn gekomen, toch in een JJI worden geplaatst. Dit is een positieve ontwikkeling, zoals de inspecties ook onderschrijven.

Desondanks concluderen de inspecties dat er risico's zijn voor de kwaliteit van het verblijf, het onderwijs en de behandeling van de jongeren en dat nog niet op alle vlakken wordt voldaan aan de vereisten van de Beginse-lenwet Justitiële jeugdinrichtingen. Tegelijkertijd geven de inspecties aan dat de betrokken medewerkers gemotiveerd zijn hier naartoe te werken.

Een deel van de risico's die de inspecties constateert hangt samen met het feit dat JJI De Haven en de bijbehorende school zich nog in de opstartfase bevonden ten tijde van het bezoek van de inspecties.¹⁰ Het opdoen van meer ervaring met de specifieke doelgroep of het ingebed raken van protocollen en processen vergt immers tijd.

In het licht van de geconstateerde risico's doen de inspecties verschillende aanbevelingen, die kunnen worden vervat in de volgende drie thema's:

1. Draag zorg voor een veilig en gezond pedagogisch leef- en behandelklimaat;
2. Draag zorg voor een volledig onderwijsaanbod en bijbehorende faciliteiten, met oog op de komst van de jongeren voor de langverblijfgroepen;
3. Draag zorg voor voldoende waarborgen voor de rechtspositie van de jongeren.

Sinds de opening van De Haven en de bijbehorende school zijn de betrokkenen blijven werken aan verdere doorontwikkeling. Daarbij zijn en worden de aanbevelingen van de inspecties meegenomen. In de bijlage

⁸ Hiermee doe ik de toezegging gestand die ik op 5 maart 2025 heb gedaan in de beantwoording (zie Aangangsels Handelingen II 2024/25, nr. 1539) van de Kamervragen (met kenmerk 2025Z01470) van het Kamerlid Bruyning (NSC) om in deze brief terug te komen op haar verzoek om de LCG vaker in te zetten in de tijdelijk gecreëerde jongerenafdelingen in de gevangenissen van Zeist en Almelo en hiertoe de benodigde financiële middelen te verstrekken.

⁹ Kamerstukken II 2024/25, 24 587, nr. 1012.

¹⁰ Ten tijde van het bezoek waren de eerste twee groepen twee weken operationeel.

bij deze brief ga ik uitvoeriger in op de verschillende aanbevelingen van de inspecties, en voorzie ik deze van een nadere inhoudelijke reactie.

5. Tot slot

Het is van groot belang om zo snel en verantwoord als mogelijk voldoende JJI-capaciteit te creëren, om ervoor te zorgen dat iedere jongere op de juiste plek kan worden geplaatst. Het oplossen van deze capacitaire situatie is een complexe opgave. Daarom zet ik mij onvermoeibaar in om de financiële randvoorwaarden te creëren die de DJI nodig heeft om invulling te geven aan deze opgave.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
I. Coenradie